

CAM-foorumi

CAM-foorumi

KANNANOTTO

USKOMUSHOITO-TERMI ON EPÄASIALLINEN JA LOUKKAAVA

Suomessa on lisääntynyt joidenkin tahojen käyttämänä termi ”uskomushoito”. Sana ei vastaa tieteessä eikä muissa maissa vakiintunutta kansainvälistä termiä *täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot (CAM)*. Uskomushoito-termi on epäasiallinen. Se loukkaa täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen järjestöjen jäseniä ja alan yrittäjiä ja vähättelee noin kahden miljoonan hoitoja käyttävän kansalaisen valinnanvapautta ja omaa harkintakykyä.

Epämääräisenä ja harhaanjohtavana termin käyttäminen aiheuttaa haittaa 6 000 - 8 000 ammatinharjoittajalle. Toisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan haittaaminen tai vaikeuttaminen ei ole hyväksyttävää. Näin ollen uskomushoito-termin käyttö on todennäköisesti lainvastaista. **Suomen Yrittäjien** ja työoikeuden professori **Seppo Koskisen** lausuntojen mukaan uskomushoito-termin käyttäjä voi syyllistyä sopimattomaan menettelyyn elinkeinotoiminnassa ja mahdollisesti kunnianloukkaukseen.

Termin epämääräisyys johtaa siihen, että ihmisen on vaikea erottaa, millaisia hoitoja uskomushoito-termin käyttäjä tarkoittaa. Osa täydentävistä hoidoista, ravintolisistä ja kasvirohdosvalmisteista on virallisesti hyväksytyjä Käypä hoito-suosituksissa ja osa Valviran hyväksymiä. Ravintolisiä, kuten vitamiinivalmisteita on joidenkin tutkimusten mukaan käyttänyt jopa 70 prosenttia suomalaisista. Ravintolisien käytöstä, kuten D-vitamiini, foolihappo ja rauta, on Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen käyttösuositukset.

CAM-foorumiin* osallistuvat järjestöt vaativat, että yhteiskuntavaikuttamista harjoittavien tahojen, poliitikkojen ja viranomaisten on käytettävä asiallista termiä näistä hoidoista ja ammatinharjoittajista: yleisterminä täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot, lyhyemmässä muodossa täydentävät hoidot tai CAM- hoidot. Hoidosta pitää käyttää sen omaa täsmällistä nimeä ja kyseisen hoidon tekijästä ammattinimikettä.

CAM-foorumin toimintaan osallistuvat järjestöt toivovat rakentavaa yhteiskunnallista keskustelua täydentävien hoitojen asemasta ja hyödyistä.

Helsingissä 21.12.2018 CAM-foorumin toimintaan osallistuvat järjestöt

*CAM-foorumi CAM-foorumi toimii täydentävien hoitojen järjestöjen yhteistoimintaryhmittymänä ja foorumin toimintaan osallistuu yli 40 järjestöjen ja koulutustahojen edustajaa.

Lisätietoa Suomen täydentävien hoitojen tilanteesta on saatavilla Suomen Terveysjärjestön julkaisemasta CAM-oppaasta www.terveysjarjesto.fi

LIITTEET:

Suomen Yrittäjien lausunto ”Elinkeinonharjoittamisen kunnioittaminen terminologisilla valinnoilla”

Työoikeuden professorin Seppo Koskisen lausunto ”Toisten elinkeinonharjoittajien sopimaton menettely uskomushoito-ilmaisuksen käyttämisessä”.

CAM-foorumi

Lisätietoja CAM-foorumin järjestöiltä:

Suomen Terveystuotekauppiain Liitto ry

Mika Rönkkö, toiminnanjohtaja, p. 0500 430 818, mika.ronkko@terveystuotekauppa.fi

Suomen Terveysjärjestö STJ ry

Merja Lindström, puheenjohtaja, p. 044 355 8540, stj@stjry.fi

Shiatsu Finland ry

Johanna Häkkinen, puheenjohtaja, p. 040 7565 789, johanna@jhvivere.fi

Klassisen Akupunktion yhdistys ry

Pauliina Reunanen, puheenjohtaja, p. 040 534 9259, acureunanen@gmail.com

Akupunktioammattilaiset ry

Ilkka Westman, puheenjohtaja, p. 040 761 8290, westman.ilkka@gmail.com

Suomen Vyöhyketerapia ja refleksologia Opisto, Medika Nova OY

Anna-Kaarina Lind, toimitusjohtaja, www.medikanova.fi

Suomen Refleksologit Ry

Laura Merivirta, puheenjohtaja, p. 050 582 6185, laura.merivirta@netti.fi

Tarja Heikkinen, varapuheenjohtaja, p. 050 569 0569, tarjaheikkinen7@gmail.com

Koulutettujen Luontaishoitajien yhdistys CAM ry

Tarja Heikkinen, toiminnanjohtaja, p. 050 339 1066, tarja.heikkinen@camry.fi

Keho- ja Tunnevyöhyketerapeutit ry

Minna Hasselman, puheenjohtaja, tunnevyohyketerapeutit@gmail.com

Pohjoismainen Homeopaattiyhdistys ry

Marja-Terttu Pakkanen, puheenjohtaja, p. 0400 321 808, marjaterттupakkanen@gmail.com

Suomen Fytoterapia ry - Finlands fytoterapi rf

Raija-Liisa Äystö, puheenjohtaja, info@fytooterapia.fi

Suomen Homeopaatit ry

Katja Rikala, puheenjohtaja, p. 050 376 1449, katja.rikala@gmail.com

Suomen perinteisen kiinalaisen lääketieteen yhdistys ry (Finnacu)

Mikael Ikivesi, puheenjohtaja, p. 050 594 9025, pj@finnacu.fi

Luonnonlääketieteen Keskusliitto ry (LKL)

Merja Riska, puheenjohtaja, p. 040 962 0652, merjariska@hotmail.com

Suomen Ayurvedayhdistys ry

Ossi Viljakainen, hallituksen jäsen, p. 045 125 5674, ossi.viljakainen@ayurveda.fi

Kairon Instituutti

Antti Pietiäinen, rehtori, antti.pietiainen@kairon.fi

Elinkeinoharjoittamisen kunnioittaminen terminologisilla valinnoilla

Täydentävät hoidot

Lääkäriliitto ja ilmeisesti myös Duodecim-seura on ryhtynyt käyttämään termiä ”uskomushoito” kuvaamaan täydentävää hoitoa antavien toimijoiden palveluita. ”Uskomushoito”-termillä ilmeisesti on tarkoitus korostaa, että kyseisten hoitojen vaikuttavuus perustuu hoidettavan uskoon eikä muuhun tehoon.

Näillä hoidoilla on terveyttä edistäviä vaikutuksia, mutta niiden tehoa tai toimivuutta ei ole osoitettu tieteellisin keinoin. Tässä lausumassa em. hoidosta käytetään termiä ”täydentävä hoito”. Näitä hoitoja tarjoavien näemyksen mukaan neutraaleja ilmaisuja olisivat esimerkiksi:

- vaihtoehtohoito
- täydentävä hoito
- CAM-hoito (Complementary and Alternative Medication)

Suomen Yrittäjien näkemys

Vaihtoehtohoito-termi johtaa ajatuksia osin sellaiseen suuntaan, että hoitoa käytettäisiin muun hoidon sijaan. ”Täydentävä hoito” -termi sen sijaan johtaa ajattelemaan, että eri hoitotapoja käytetään samanaikaisesti.

Uskomushoito-termi koetaan täydentävien hoitojen toimijoiden keskuudessa epäasialliseksi ja loukkaavaksi. Se vähättelee asiakkaiden arviointikykyä omaa itseään koskevissa päätöksissä. Lisäksi termin käyttö vaikeuttaa terveystuotteiden kauppaa ja ammatinharjoittamista.

Suomen Yrittäjät kannattaa sitä, että elinkeinoharjoittajia tai niiden tarjoamia palveluita kutsutaan niiden omilla ammattinimillä. Esimerkkeinä voidaan mainita ratsastusterapia, vyöhyketerapia ja homeopatia, taikka ammatinharjoittajista kuppari, jäsenkorjaaja tai aromaterapeutti. Mikäli on tarvetta kollektiivisen termin käyttöön, täydentävä hoito tai CAM-hoito olisi suositeltava termi.

Loukkaavan tai vähättelevän termin käyttäminen vaikuttaa toiminnan harjoittajanliiketoimintaan haitallisesti. Toisen elinkeinoharjoittajan liiketoiminnan haittaaminen tai vaikeuttaminen ei ole hyväksyttävää. Se on moitittavaa ainakin kilpailulaissa sekä markkinointia koskevassa sääntelyssä ja suosituksissa.

Suomen Yrittäjät vaatii kunnioittavaa ja asiallista suhtautumista kaikkeen yrittäjyyteen kaikilta elinkeinonharjoittajalta. Vetoamme yhteiskuntavai-
kuttamista harjoittaviin tahoihin, että edunvalvontaa ja vaikuttamista teh-
täisiin sekä asiallisilla termivalintoja. Oma asia voi ajaa ilman että aiheut-
taa haittaa toisille.

Täydentävien hoitojen ja lääkäreiden välillä käytävään diskurssiin halu-
amme tuoda avoimuuden tärkeyden hoitavan lääkärin ja muun terapeutin
sekä potilaan välillä – erityisesti sairauksia hoidettaessa. Tavoitteena pitää
olla lisätä vuoropuhelua ja yhteistyötä, ei asettaa kieltoja tai aiheuttaa hait-
taa. Kun täydentävien hoitojen yleinen tuntemus lisääntyy, niin samalla li-
sääntyy luottamus lääkärin ja potilaan välillä. samalla helpottuisi myös vuo-
ropuhelu täydentävien hoitojen edustajien kanssa. Silloin myös mahdolli-
sista ongelmista voidaan keskustella rakentavasti, ja etsiä yhdessä ratkai-
suja.

Suomen Yrittäjät

Satu Grekin

kilpailuasioiden päällikkö

Lausunto

Seppo Koskinen

Työoikeuden professori

Minulta on pyydetty asiantuntijalausuntoa liittyen siihen, miten on säädelty ammatin- tai elinkeinonharjoittajan turva toisten elinkeinonharjoittajien sopimatonta menettelyä vastaan. Tilanteessa on kyse ns. uskomushoito -ilmaisun käyttämisestä.

Esitän lyhyenä lausuntona kunnioittaen seuraavan:

1. Sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa säädellään sekä elinkeinonharjoittajien välisenä kysymyksenä että elinkeinonharjoittamista yleisesti suojaavilla, esimerkiksi rikoslain kunnianloukkausta koskevilla säännöksillä. Myös yhdenvertaisuuslain häirintää koskeva säännös liittyy sopimattomaan menettelyyn elinkeinotoiminnassa.

Sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa eli elinkeinonharjoittajien välillä säädellään asiaa koskevassa laissa (Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061).

Lain sanamuodossa ei määritellä sitä, mitä elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan. Lain piiriin kuuluu elinkeinonharjoittajien (kuten elinkeinotoimintaa harjoittavan lääkärin ja vaihtoehtoista hoitoa antavan elinkeinonharjoittajan välinen suhde) lisäksi myös elinkeinonharjoittajien etujärjestön toimesta tapahtuva oman elinkeinonsa puolustaminen (esimerkiksi Lääkäriliiton toiminta).

Kyseinen etujärjestö toiminnallaan turvaa myös omaa asemaansa eli mahdollisuuttaan toimia esimerkiksi työnantajana. Esimerkiksi yrittäjäjärjestöillä ja ammatillisilla edunvalvontajärjestöillä on siis oma elinkeinotoimintansa, jota he voivat yrittää turvata suhteessa kilpaileviin elinkeinonharjoittajiin.

2. Sopimattoman menettelyn kieltö elinkeinotoiminnassa sisältää seuraavat yleisluontoiset kiellot (1-2 §:t):

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä (1.1 §).

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää myöskään totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmaisua, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa ja on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa (2.1 §).

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää asiaan kuulumattomia seikkoja sisältävää eikä esitystavaltaan tai muodoltaan sopimatonta ilmaisua, joka on omiaan vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa (2.2 §).

Elinkeinonharjoittamisen suoja on sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaan yksittäisen elinkeinonharjoittajan suoja. Siksi kiellettyä menettelyä arvioidaan aina jossakin konkreettisessa yksittäistapauksessa. Esimerkiksi uskomushoito –ilmaisu voi lain piiriin kuuluvassa yksittäistapauksessa kiistatta olla totuudenvastainen tai harhaanjohtava ilmaisu, joka toisen elinkeinotoimintaa koskevana on omiaan vaikuttamaan tämän tuotteiden kysyntään tai tarjontaan ja siten vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Ilmaisu voi lain tarkoittamassa yksittäistapauksellisessa arvioinnissa olla myös yksittäistapauksellisesti esitystavaltaan ja muodoltaan sopimaton.

Lain nojalla on huomattava, että sen piiriin kuuluvan menettelyn sopimattomuutta lain 1.1 §:n nojalla arvioidaan sen kohteen kannalta. Lisäksi tällaisen kielletyn menettelyn vaikutuksissa ei tarvitse esittää konkreettista luotettavaa näyttöä vaan näytöksi riittää, että kielletty menettely on omiaan aiheuttamaan laissa mainittuja toisen elinkeinonharjoittajan kannalta kielteisiä vaikutuksia.

3. Sopimattoman menettelyn kieltö elinkeinotoiminnassa koskee myös ns. vertailevaa mainontaa (2 a §).

Markkinointi tai muu oman toiminnan vastaava esittely, josta voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa kilpailija tai kilpailijan markkinoima hyödyke (vertaileva markkinointi), on vertailun osalta sallittu, jos:

- 1) se ei ole totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa;
- 2) se koskee hyödykkeitä, joita käytetään samaan tarkoitukseen tai samoihin tarpeisiin;
- 3) siinä verrataan puolueettomasti hyödykkeiden yhtä tai useampaa olennaista, merkityksellistä, toteen näytettävissä olevaa ja edustavaa ominaisuutta tai hyödykkeiden hintoja;
- 4) se ei aiheuta sekaannuksen vaaraa mainostajan ja kilpailijan tai heidän tavaramerkkiensä, toiminimiensä tai muiden erottavien tunnustensa taikka hyödykkeittensä kesken;
- 5) siinä ei väheksytä eikä halvenneta kilpailijan tavaramerkkiä, toiminimeä tai muuta erottavaa tunnusta taikka hyödykettä, toimintaa tai oloja;
- 6) siinä ei käytetä sopimattomasti hyväksi kilpailijan tavaramerkin, toiminimen tai muun erottavan tunnuksen mainetta taikka kilpailijan markkinoiman hyödykkeen alkuperänimitystä;
- 7) siinä ei esitetä hyödykettä sellaisen hyödykkeen jäljitelmänä tai toisintona, jolla on suojattu tavaramerkki.

Omaa toimintaa voidaan siis kielletyllä tavalla esitellä suhteessa kilpailijan toimintaan. Jos siis esimerkiksi elinkeinotoimintaa harjoittava lääkäri tai tämän edunvalvoja elinkeinotoiminnassa esittelee omaa toimintaansa suhteessa uskomushoidoksi esittelemäänsä vaihtoehtoon, kyseistä toimintaa voidaan arvioida vertailevalle markkinoinnille asetettujen vaatimusten perusteella.

4. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n mukaan elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta 1–2 §:n vastaista menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa. Lain 7 a §:n mukaan tämän lain vastaisella menettelyllä aiheutetun vahingon korvaamisesta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Määrätessään 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tuomioistuin voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan määräajassa ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen, jos sitä teosta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla. Tuomioistuin voi hakijan vaatimuksesta määrätä, että päätös 6 §:ssä tarkoitettua kieltoa koskevassa asiassa on vastaajan kustannuksella julkaistava yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä. Tuomioistuin voi tämän lain vastaista menettelyä koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta määrätä, että vastaajan on korvattava kustannukset, jotka kantajalle aiheutuvat siitä, että hän soveltuvin toimin julkistaa tietoja lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu menetelleen tämän lain vastaisesti.

Lain 9 §:n mukaan joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 2 §:n säännöksiä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, kilpailumenettelyrikkomuksesta sakkoon. Joka menettelemällä tahallaan 2 §:n 1 momentin vastaisesti, tuomitaan kilpailumenettelyrikkoksesta (RL 30:2) rikoslain mukaan. Joka menettelemällä tahallaan 2 §:n 1 momentin vastaisesti tekee rikoslain 30 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen, tuomitaan kilpailumenettelyrikkoksesta rikoslain mukaan.

Syyte 9 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta ja rikkomuksesta käsitellään käräjäoikeudessa. Syyttäjä ei saa nostaa syytettä tässä laissa tarkoitetusta rikkomuksesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut rikkomusta syytteeseen pantavaksi. Syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva vahingonkorvausvaatimus sen estämättä. Asiaa käsittelevän tuomioistuimen on 2 §:n mukaisia asioita käsitellessään varattava kuluttaja-asiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Käsitellessään edellä tarkoitettua asiaa käräjäoikeudella voi olla apunaan asiantuntijoina enintään kaksi asiantuntijajäsentä. Asiantuntijan on annettava kirjallinen lausunto käräjäoikeuden hänelle tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijalla on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille. Ennen asian ratkaisemista käräjäoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus lausua asiantuntijan lausunnosta.

3.9.2018

Seppo Koskinen